

KICHIK MAKTAB YOSHIDAGI O‘QUVCHILARDA JAMOAVIY FAOLIYAT ASOSIDA EMOTSIONAL LIDERLIKNI RIVOJLANTIRISH

Djumayeva Dildora Isroilovna

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti

“Pedagogika va texnologiya” kafedrası o‘qituvchisi

E-mail: dzumaevad7@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-5492-1985>

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20352543>

Annotatsiya

Mazkur maqolada kichik maktab yoshidagi o‘quvchilarda emotsional liderlikni rivojlantirishning pedagogik va psixologik asoslari yoritilgan. Jamoaviy faoliyat jarayonida bolalarda hissiy boshqaruv, hamkorlik, muloqotga kirishuvchanlik hamda tengdoshlarga ijobiy ta‘sir ko‘rsatish kabi sifatning shakllanishi tahlil qilingan. Shuningdek, boshlang‘ich ta‘lim jarayonida emotsional liderlikni rivojlantirishga xizmat qiluvchi samarali metod va vositalar ko‘rsatib o‘tilgan.

Kalit so‘zlar: emotsional liderlik, jamoaviy faoliyat, kichik maktab yoshi, hissiy intellekt, kommunikativ qobiliyat, hamkorlik, boshlang‘ich ta‘lim, ijtimoiy faollik.

Аннотация

В данной статье освещаются педагогические и психологические основы развития эмоционального лидерства у учащихся младшего школьного возраста. Анализируется формирование у детей таких качеств, как эмоциональное управление, сотрудничество, коммуникабельность и положительное влияние на сверстников в процессе коллективной деятельности. Также рассматриваются эффективные методы и средства развития эмоционального лидерства в системе начального образования.

Ключевые слова: эмоциональное лидерство, коллективная деятельность, младший школьный возраст, эмоциональный интеллект, коммуникативные способности, сотрудничество, начальное образование, социальная активность.

Abstract

This article highlights the pedagogical and psychological foundations of developing emotional leadership in primary school students. The formation of such qualities as emotional regulation, cooperation, communication skills, and positive influence on peers during group activities is analyzed. In addition, effective methods and tools for developing emotional leadership in primary education are discussed.

Keywords: emotional leadership, group activity, primary school age, emotional intelligence, communicative skills, cooperation, primary education, social activity.

KIRISH

Hozirgi davrda ta‘lim tizimi oldida nafaqat bilimli, balki ijtimoiy faol, tashabbuskor va hissiy jihatdan barqaror shaxsni tarbiyalash vazifasi turibdi. Shu nuqtai nazardan emotsional liderlik tushunchasi alohida ahamiyat kasb etadi. Emotsional liderlik — bu shaxsning o‘z his-tuyg‘ularini boshqara olish, boshqalarning hissiy holatini tushunish va jamoaga ijobiy ta‘sir ko‘rsatish qobiliyatidir.

Kichik maktab yoshi bolaning ijtimoiy munosabatlari kengayadigan, jamoada o‘z o‘rnini topishga intiladigan muhim rivojlanish bosqichi hisoblanadi. Aynan shu davrda o‘quvchilarda

hamkorlik qilish, boshqalarga yordam berish, tengdoshlarini qo'llab-quvvatlash va hissiy muloqotga kirishish kabi ko'nikmalar shakllanadi. Jamoaviy faoliyat esa ushbu sifatlarni rivojlantirishning samarali vositasi bo'lib xizmat qiladi.

Emotsional liderlik tushunchasining mazmuni

Emotsional liderlik shaxsning hissiy intellektga asoslangan yetakchilik faoliyatidir. Bunday lider o'z hissiyotlarini nazorat qila oladi, boshqalarning ruhiy holatini his etadi va jamoada ijobiy psixologik muhit yaratishga intiladi.

Kichik maktab yoshidagi emotsional lider quyidagi xususiyatlari bilan ajralib turadi:

- tengdoshlariga yordam bera olish;
- nizoli vaziyatlarni tinch yo'l bilan hal etish;
- jamoada ijobiy kayfiyat yaratish;
- hamkorlikka undash;
- boshqalarning fikrini tinglay olish;
- mehribonlik va empatiya ko'rsatish.

Bunday sifatlari bolalarning jamoada faol ishtirok etishi orqali asta-sekin rivojlanadi.

Jamoaviy faoliyatning emotsional liderlikni rivojlantirishdagi ahamiyati

Jamoaviy faoliyat o'quvchilarning birgalikda ishlash, o'zaro yordam va mas'uliyat hissini shakllantirishga xizmat qiladi. Guruh bo'lib bajariladigan topshiriqlar davomida bolalar bir-birining fikrini tinglash, kelishmovchiliklarni bartaraf etish va umumiy maqsad sari harakat qilishni o'rganadi.

Ayniqsa, quyidagi faoliyat turlari emotsional liderlikni rivojlantirishda muhim o'rin tutadi:

Guruhli o'yinlar

Rolli va didaktik o'yinlar bolalarda hissiy muloqotni rivojlantiradi. O'yin jarayonida o'quvchilar sheriklarini tushunishga, ularga yordam berishga va jamoa manfaatini hisobga olishga odatlanadi.

Loyiha ishlari

Jamoaviy loyiha ishlari kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda emotsional liderlikni rivojlantirishning samarali shakllaridan biri hisoblanadi. Bunday faoliyat davomida o'quvchilar ma'lum bir maqsad asosida birgalikda ishlashni o'rganadi. Har bir o'quvchiga alohida vazifa berilishi ularda mas'uliyat hissini shakllantiradi va umumiy natija uchun javobgarlikni his qilishga yordam beradi.

Loyiha jarayonida bolalar o'zaro fikr almashadi, muammolarni birgalikda hal qilishga harakat qiladi va tengdoshlari bilan hamkorlik qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Ayrim o'quvchilar tashabbus ko'rsatib, guruh ishini tashkil etishga intiladi, bu esa ularda liderlik qobiliyatining shakllanishiga xizmat qiladi.

Sport va musobaqalar

Sport tadbirlari va turli musobaqalar o'quvchilarning nafaqat jismoniy, balki emotsional va ijtimoiy rivojlanishida ham muhim o'rin tutadi. Sport jarayonida bolalar jamoa bilan harakat qilish, umumiy maqsad sari intilish va o'zaro hamjihatlikni saqlashni o'rganadi. Musobaqalar davomida o'quvchilar bir-birini ruhlantirish, qo'llab-quvvatlash va muvaffaqiyat uchun birgalikda kurashishga odatlanadi.

Sinfdan tashqari tadbirlar

Sinfdan tashqari tadbirlar o'quvchilarning ijodiy va ijtimoiy faolligini oshirishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Turli bayramlar, sahna ko'rinishlari, viktorinalar, ijodiy tanlovlar va madaniy tadbirlar davomida bolalar o'z qobiliyatlarini namoyon qilish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Bunday jarayon o'quvchilarda tashabbuskorlik, mustaqillik va jamoada faol ishtirok etish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Emotsional liderlikni rivojlantirishning pedagogik shartlari

Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda emotsional liderlikni shakllantirish va rivojlantirish uchun ta'lim jarayonida ma'lum pedagogik shart-sharoitlarni yaratish muhim hisoblanadi. Bunday sharoitlar o'quvchilarning hissiy barqarorligi, muloqotga kirishuvchanligi va jamoada faol ishtirok etishini ta'minlaydi. Pedagog tomonidan tashkil etilgan ijobiy muhit bolalarning liderlik qobiliyatlarini erkin namoyon etishiga yordam beradi.

Sog'lom psixologik muhit yaratish

Sinfdagi sog'lom psixologik muhit emotsional liderlikni rivojlantirishning asosiy omillaridan biridir. Do'stona, o'zaro hurmat va ishonchga asoslangan muhitda o'quvchilar o'z fikrini erkin bayon qila oladi. Bunday sharoitda bola o'zini xavfsiz va qadrlangan his qiladi, natijada uning hissiy faolligi va ijtimoiy ishtiroki ortadi.

O'qituvchining o'quvchilarga mehribon va adolatli munosabati sinfda ijobiy psixologik atmosfera shakllanishiga xizmat qiladi. Ayniqsa, o'quvchilar o'rtasidagi nizolarni tinch yo'l bilan hal etish, bir-birini qo'llab-quvvatlash va hamkorlik muhitini yaratish bolalarda empatiya hamda emotsional boshqaruv ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shuningdek, sog'lom psixologik muhit o'quvchilarning o'zaro muloqot qilishiga, tengdoshlari bilan yaqin munosabat o'rnatishiga va jamoada liderlik sifatlarini namoyon etishiga imkon beradi.

O'quvchilar tashabbusini qo'llab-quvvatlash

O'quvchilarning tashabbusini qo'llab-quvvatlash emotsional liderlikni rivojlantirishda muhim pedagogik shartlardan biri hisoblanadi. O'qituvchi tomonidan bildirilgan ishonch, rag'bat va ijobiy munosabat bolalarda o'ziga bo'lgan ishonchni mustahkamlaydi. Natijada o'quvchilar yangi g'oyalarni ilgari surishga, jamoada faol bo'lishga va mas'uliyatni o'z zimmasiga olishga intiladi.

Agar pedagog o'quvchilarning mustaqil fikrini qadrlasa va ularning tashabbuslarini qo'llab-quvvatlasa, bolalarda liderlikka xos sifatlar asta-sekin shakllanadi. Masalan, guruh ishlariga rahbarlik qilish, tadbirlarni tashkil etish yoki sinf oldida chiqish qilish kabi faoliyatlar o'quvchilarning tashabbuskorligini oshiradi. Shu bilan birga, o'qituvchining rag'batlantiruvchi so'zlari va e'tirofi bolalarda motivatsiyani kuchaytirib, emotsional jihatdan faol bo'lishiga yordam beradi. Bu esa kelajakda ularning ijtimoiy faolligi va liderlik salohiyatining rivojlanishiga zamin yaratadi.

Hamkorlikka asoslangan ta'lim metodlaridan foydalanish

“Klaster”, “Aqliy hujum”, “Bahs-munozara”, “Kichik guruhlarda ishlash” kabi metodlar bolalarning jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Emotsional tarbiyaga e'tibor qaratish

Bolalarga his-tuyg'ularni boshqarish, empatiya va o'zaro hurmat kabi qadriyatlarini o'rgatish emotsional liderlikning shakllanishiga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda emotsional liderlikni rivojlantirish ularning shaxsiy va ijtimoiy kamolotida muhim ahamiyatga ega. Jamoaviy faoliyat bolalarda hamkorlik, empatiya, hissiy boshqaruv va tashabbuskorlik kabi sifatlarini shakllantiruvchi samarali vosita hisoblanadi. Ta'lim jarayonida o'quvchilarni guruhli faoliyatga keng jalb etish, ularni rag'batlantirish va sog'lom psixologik muhit yaratish orqali emotsional liderlik sifatlarini rivojlantirish mumkin.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. G'oziev E.G'. *Yosh davrlari psixologiyasi*. – Toshkent: O'qituvchi, 2019.
2. Karimova V.M. *Pedagogik psixologiya asoslari*. – Toshkent, 2020.
3. Hasanboyeva O. *Pedagogika nazariyasi va tarixi*. – Toshkent, 2021.
4. Daniel Goleman. *Emotional Intelligence*. – New York, 2018.
5. Vygotskiy L.S. *Bola psixologiyasi*. – Moskva, 2017.